

16—20 oktober

Debatter m. m.**Fredagen den 16 oktober**

	Sid.
Hälsningsord av talmannen	3
Interpellationer:	
av herr Helén (fp) om dataombudsman m. m. till skydd för enskilds integritet vid databehandling av personuppgifter	4
av herr Werner (vpk) ang. förutsättningarna för en inhemsk skoindustri, m. m.	6
av herr Wikström (fp) om upphävande av monopolet för AB Allmänna förlaget och Utbildningsförlaget Liber AB vid framställning av statligt tryck	8
av herr Wikström (fp) ang. behandlingen av ansökningar om vapenfri värnplikt	8
av herr Nilsson, Nils, (cp) ang. ersättning vid nedläggning av flottled	9
av herr Kaijser (m) ang. den nya studieordningen vid universitetet	10
av herr Brundin (m) om sekretess vid folk- och bostadsräkningen, m. m.	10
Meddelande ang. enkla frågor:	
av herr Nilsson, Nils, (cp) ang. besprutning med växtgift längs vägar och i skogsmark	12
av herr Helén (fp) om stimulerande av privat sparande vid årets skatteåterbäring	12
av herr Tistad (fp) om utredning angående hundskatten	12
av herr Tistad (fp) om åtgärder mot förgiftning genom bly i keramikglasyr	12
av herr Werner (vpk) ang. försenad utbildning av läkare och vårdpersonal till följd av ändrad tidsplan för byggande av undervisningssjukhus	12
av herr Nyman (fp) om åtgärder för ökad användning av säkerhetsbälte i bil	12

Fredagen den 16 oktober

Kammaren sammanträdde kl. 11.00.

Herr TALMANNEN yttrade:

Jag ber att få hälsa kammarens ledamöter välkomna efter sommarens ledighet och valstridens mödor till första kammarens sista höstsession.

Jag förklarar härmed densamma öppnad.

Vidare anförde herr TALMANNEN:

Bland det myckna material, som delats ut på ledamöternas bänkar, finns en sammanträdesplan för höstsessionen med avslutning onsdagen den 16 december. Däremot har det icke varit möjligt för utskotten att uppgöra arbetsplan i sådan tid att en ärendeplan för höstsessionen kan framläggas i dag. För planeringen nödvändiga uppgifter om vilka propositioner som kommer att bordläggas under hösten har nämligen icke kunnat erhållas i tillräcklig tid i förväg, men redan nästa vecka kommer ärendeplanen att utdelas.

Av sammanträdesplanen framgår bl. a. att höstens remissdebatt hålles onsdagen den 28 oktober med fortsättning, om så erfordras, på torsdagen. Fredagen den 30 oktober avses kamrarna skola behandla bevillningsutskottets betänkande över propositionen om allmän arbetsgivaravgift m. m.

Jag vill gärna påpeka att i de utdelade handlingarna finns uppgift om att Stockholms läns landsting kommer att disponera första kammarens pleniska vissa måndagar under höstsessionen. Det är lämpligt att handlingar icke kvarlämnas på bänkarna över dessa måndagar.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herrar *Dahlén* och *Hernelius* för den tid, som åtginge för fullgörande av uppdrag såsom ombud vid Föränta Nationernas generalförsamling i New York.

Därefter beviljades herr *Berglund* ledighet från riksdagsgöromålen under tiden den 16—den 19 oktober på grund av tjänsteresa till Montreal för deltagande i Internationella lokaltrafikförningens styrelsesammanträde.

Upplästes följande till kammaren inkomna läkarintyg:

Till riksdagens första kammare

Ang. 22 04 28 *Nyquist, Sten Yngve*, Högbacken 6 C, Grangärde

På begäran intygas härmed att herr *Nyquist* den 14/10 1970 intagits på härvarande medicinska klinik.

Preliminärt beräknas en sjukskrivningstid på minst två veckor.

Ludvika den 14 oktober 1970

K. Linde Giörtz

Överläkare

Kammaren beviljade herr *Nyquist* ledighet för den tid, varunder han på grund av sjukdom vore oförmögen att delta i riksdagsgöromålen.

Vidare upplästes följande till kammaren inkomna ansökningar:

Till riksdagens första kammare

Härmed hemställer jag om ledighet från riksdagens arbete under tiden den 16—den 24 oktober för att såsom

Interpellation om dataombudsman m. m. till skydd för enskilds integritet vid databehandling av personuppgifter

Kungl. Maj:ts ombud deltaga i Unescos generalkonferens i Paris.

Gävle den 14 oktober 1970

Yngve Möller

Den begärda ledigheten beviljades.

Ytterligare upplästes en till kammaren inkommen ansökning, som jämte därvid fogat läkarintyg var så lydande:

Till riksdagens första kammare

Med hänvisning till bifogade läkarintyg får undertecknad vördsamt anhålla om ledighet från riksdagsarbetet under den tid som läkarintyget avser.

Åbyn, Burträsk, den 12/10 1970

Lage Svedberg

Efter undersökning av riksdagsman 01 02 12-851 *Lage Svedberg*, Pl. 1150, 930 20 Burträsk, på härvarande provinsialläkarmottagning får jag härmed på begäran intyga, att han av hälsoskäl rekommenderats avstå från riksdagsarbete under stundande höstsession. Detta gäller åtminstone för tiden den 15/10—den 30/11 och styrkes på begäran av utförligare intyg med medicinska diagnoser om så anses påkallat.

Burträsk den 30/9 1970

I tjänsten

Carl-Erik Håkansson
provinsialläkare

På gjord proposition bifölls ansökningen för den tid, det i åberopade läkarintyget omförmälda hindret varade.

Anmälades och bordlades följande till kammaren överlämnade kungl. propositioner:

nr 136, med förslag till ackordslag m. m.;

nr 138, med förslag till förordning om ändring i förordningen (1922:260) om automobilskatt;

nr 139, med förslag till lag om ändring i lagen (1902:71 s. 1) innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar;

nr 140, med förslag till lag om ändring i lagen (1965:94) om polisregister m. m.;

nr 141, med förslag till lag om ändring i lagen (1955:183) om bankrörelse;

nr 142, med förslag till förmånsrättslag, m. m.;

nr 143, angående reviderade tim- och kursplaner för de tvååriga ekonomiska, sociala och tekniska linjerna i gymnasieskolan;

nr 145, med förslag till lag om införande av nya jordabalken, m. m.;

nr 146, med förslag till lag om ändring i lagen (1907:36 s. 1) om nyttjanderätt till fast egendom, m. m.;

nr 151, angående begränsad förtidsinlösen av vissa av svenska statens obligationslån; och

nr 156, med förslag till förordning om ändring i förordningen (1968:419) om allmän arbetsgivaravgift, m. m.

Anmälades och bordlades skrivelse från styrelsen för riksdagens förvaltningskontor angående anslag på tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1970/71 till Den inre riksdagsförvaltningen: Kostnader för provisoriska lokaler.

Interpellation om dataombudsman m. m. till skydd för enskilds integritet vid databehandling av personuppgifter

Herr HELEN (fp) erhöll på begäran ordet och yttrade:

Herr talman! Inom såväl offentlig som privat verksamhet har den ökande användningen av datorer varit ett led i effektivisering och rationalisering av tidigare mycket arbetskrävande administrativa rutiner. Datatekniken har också visat sig vara ett mycket vär-

Interpellation om dataombudsman m. m. till skydd för enskilds integritet vid databehandling av personuppgifter

defullt hjälpmedel för vetenskap och forskning. Tidsödande informationsbearbetning kan nu på kort tid framställas med hjälp av datamaskiner. Det moderna samhället behöver datatekniken för olika ändamål, därom råder stor enighet. Men just av den anledningen är det ur samhällets synpunkt väsentligt att förtroendet för bl. a. statistiska undersökningar inte undergrävs. Vill man få medborgarna att svara fullständigt och uppriktigt på alla de frågor samhället och/eller forskarna vill ha svar på, gäller det att bibehålla detta förtroende.

För att stärka förtroendet för den moderna databehandlingstekniken måste därför verkliga sekretessgarantier kunna ges. Användarna måste kunna ge fullständig och begriplig upplysning om vad uppgifterna skall användas till och vilka syften och ändamål man avser att nå med olika undersökningar och faktaisamlingar.

Eftersom datatekniken är ett viktigt hjälpmedel för samhällets planeringsfunktioner har framför allt den offentliga sektorn särskilt behov av att stärka förtroendet för databehandlingstekniken. Därför torde man kunna ifrågasätta om förtroendet för t. ex. statistiska centralbyrån verkligen gagnas av att man där bedriver kommersiell verksamhet genom försäljning av statistiska uppgifter hämtade ur dataregister och bearbetade adressregister.

Förtroendet för datatekniken måste också stärkas genom en lagstiftning som skyddar den enskilde mot missbruk. En sak som är illa reglerad i lag är i vilken grad och under vilka garantier forskare av olika slag får tillgång till hemligt material om enskilda eller grupper.

Information betyder makt. Alldeles särskilt gäller ju detta information om människor. Denna makt måste kontrolleras minst lika noggrant som all makt. För närvarande är glappet mellan den tekniska utvecklingen på detta område och den nödvändiga lagstiftningen allt-

för stort. Sekretess och skydd för den enskilde måste för att bli effektivt tydliggen mer eller mindre byggas in i själva den tekniska apparaturen. Därför behöver en vägledande och dirigerande lagstiftning ligga långt framme så att datatekniker och systemkonstruktörer har de nödvändiga incitamenten för att konstruera olika former av sekretess och säkerhetsskydd.

Särskilda problem synes uppstå genom den ökade användningen av de enskilda medborgarnas personnummer. Allt fler databanker och dataregister byggs upp med personnumret som främsta sökbegrepp och därmed ökar möjligheterna att samköra och integrera olika register med varandra. På det sättet kan man bygga upp ännu större samlade informationsmängder kring de enskilda individerna. Personnumret är nyckeln in till många dataregister, och därför så måste det konstrueras särskilda lås för obehörigt utnyttjande. Av den anledningen finns det behov av särskild lagstiftning som är inriktad på att skydda personnumret mot missbruk.

Det sker alltså redan nu en omfattande registrering av enskilda personer såväl i enskilda som offentliga databanker. Det är i detta sammanhang som man skall se uttryck för farhågor som uppstått för individernas personliga integritet.

I Sverige arbetar redan två utredningar med hithörande problem, nämligen den s. k. offentlighetsutredningen och kreditupplysningsutredningen. Båda dessa utredningar tillsattes dock relativt sent eller under 1969. Den här ovan skisserade utvecklingen har nu särskilt kommit i blickpunkten genom den omfattande uppgiftsinsamling som statistiska centralbyrån gör i samband med folk- och bostadsräkningen 1970. Många har uttryckt oro för den personliga integriteten.

I vårt land har vi ju sedan en tid tillbaka en väl utvecklad offentlighetsprincip, vars främsta syfte är att skyd-

Interpellation ang. förutsättningarna för en inhemsk skoindustri, m. m.

da den enskilde mot de makthavandes möjligheter till övergrepp och godtycke. Det är viktigt att icke denna offentlighetsprincip missbrukas så att uppgifter om den enskilde nu alltför lätt kan sammanställas och begagnas på oriktigt sätt. Här uppstår alltså med den nya teknikens medverkan en konflikt mellan behovet av personlig integritet, myndigheters och enskildas informationsbehov för bl. a. planeringsåtgärder och offentlighetsprincipen.

Vi har i vårt land inte haft någon större debatt kring dessa problem. De diskussioner, som förts, har främst rört sig kring tekniska problem och varit begränsade till ett fåtal specialister. Enligt många mening har också den statliga utredningsverksamheten kommit i gång väl sent, och avsaknaden av klara uttryck för mål, medel, metoder och regler har hittills saknats. Det är därför givetvis viktigt, att den nu pågående utredningsverksamheten ges sådana resurser och arbetsmöjligheter att utredningsmaterial snarast möjligt kan föreläggas för offentlig debatt.

Den nyss avslutade folk- och bostadsräkningen har ju för många uppenbart bristen på klara bestämmelser när det gäller den enskildes rättigheter och skyldigheter i dessa sammanhang. Många har frågat sig oroligt, vilka uppgifter myndigheter och enskilda företag redan har, vilka uppgifter man är skyldig att lämna, vilka som får ta del av all information som finns, hur man kan få felaktig information rättad? I vilket sammanhang förekommer det att man sammanför olika register om den enskilde, var kan man klaga om man anser sig felaktigt behandlad och hur får man sin sak rättsligt prövad?

Ovanstående frågor är snarare endast några exempel på oklarheter i de nuvarande bestämmelserna. Med stöd av vad jag anfört anhåller jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för justitiedepartementet få riktiga följande frågor:

1. Avser statsrådet på lämpligt sätt

medverka till att pågående utredningar ges sådana nya direktiv och resurser att lämpliga regler, lagar och förordningar snabbt kan utarbetas till skydd för den enskildes integritet i synnerhet vad gäller insamling, bearbetning och lagring av personliga uppgifter för databehandling?

2. Är statsrådet beredd tillsätta en särskild dataombudsman (DO) — eventuellt inom JO-ämbetet — för bevakning av den enskildes rätt och integritet?

På gjord proposition medgav kammarerna, att ifrågavarande spörsmål finge framställas.

Interpellation ang. förutsättningarna för en inhemsk skoindustri, m. m.

Ordet lämnades härefter till herr WERNER (vpk), som anförde:

Herr talman! Meddelandet om skofabriken Oscarias nedläggning i början av februari 1971 berör i första hand de 302 anställda vid företaget. Det aktualiserar också ånyo hela problemet om skoindustrins framtid i Sverige. Emellertid är omständigheterna kring Bata-koncernens förvärv av Oscariafabriken i april 1968 och den i sammanhanget lämnade statliga garantin på ett lån på tre miljoner kronor och villkoren härför av ett sådant intresse att ett klarläggande bör lämnas.

I en kommunistisk interpellation den 9 maj 1968 kommenterades transaktionen med bl. a. hänvisning till pressuppgifter om att koncernen närmast var intresserad av Oscarias detaljhandelskedja. I interpellationen ställdes frågor om den svenska skoindustrins framtidsutsikter samt om några statliga åtgärder kunde tänkas förebygga förutskickad arbetslöshet bland skoarbetarna. Frågorna blev inte — genom interpellantens fränfalle — besvarade. Ej heller vid höstriksdagen samma år då problemet ånyo togs upp i en enkel fråga.

Interpellation ang. förutsättningarna för en inhemsk skoindustri, m. m.

Statsrådet begränsade sig till att i sakfrågan anföra: "Regeringen har för avsikt att snarast verkställa en snabböversyn av problemen inom skoindustrin."

Veterligen har någon sådan översyn ännu inte kommit till stånd. Av intresse är emellertid ett klarläggande om ägaren av Oscariaföretaget, Batakoncernen, uppfyllt sina förpliktelser för erhållandet av garantin för tremiljonerkrönorslånet. Tidningen Örebro-Kuriren uppger i artikel den 10 oktober 1970 efter att ha kontaktat inrikesdepartementet, att "klart är dock att man från departementets sida inte väntat en nedläggning av driften. Efter de försäkringar man tidigare fått av Bataledningen kom därför nedläggningen som en stor överraskning." I tidningen Nerikes Allehanda (12 oktober 1970) uttalade inrikesminister Eric Holmqvist: "Det var inte förutsatt att Batakoncernen skulle lägga ned Oscaria sedan avtalet löpt ut. Vi hade hoppats att lånet skulle skapa förutsättningar för en fortsatt tillverkning i Örebro. Anledningen till att vi gav lånet mot garantier var att vi ville säkra tillverkningen för företaget."

Den fråga som är av intresse är således huruvida regeringens "förhoppningar" grundade sig på givna utfästelser från koncernens sida och huruvida regeringen gjort försök att uppnå någon sådan överenskommelse.

I sammanhanget kommer återigen den evigt gamla frågan om den bristfälliga och senfärdiga informationen till de anställda såväl som i detta fall frågan om insyn från statens sida. Heller inte i detta avseende synes givna utfästelser ha blivit infriade.

Uppgifterna från koncernens sida om de förödande verkningarna av importen från utlandet — som till icke ringa del faller på koncernen själv! — förefaller icke kunna tas helt ad notam. Förutsägelsena att koncernintresset vid köpet av Oscaria koncentrerades på dess 200 butiker landet runt synes ha blivit bekräftade. Detta är mycket väsentligt att ta med i bilden vid en be-

dömning av sakläget. Det inträffade ger också en god belysning av vilket agerande som kan väntas från mäktiga internationella trusters och koncerners sida efter en eventuell svensk anslutning till EEC till följd av dess bestämmelser om fria kapitalrörelser mellan medlemsländerna m. m.

Den avgörande frågan är emellertid huruvida skoindustrin i detta land helt skall försvinna, om detta kan anses vara acceptabelt eller rent av önskvärt. För min del måste dessa senare frågor besvaras nekande. En monopolställning på den svenska marknaden för en utländsk storkoncern inom branschen kan icke överensstämma med konsumentintresset i detta land. Sverige förfogar över en högt kvalificerad arbetskraft inom skoindustrin. Behovet av en svensk kvalitetsproduktion på detta område har i flera sammanhang understrukits.

Besvaras sålunda frågan om behovet av en skoindustri i Sverige jakande borde slutsatsen vara att sådan produktion bör vidmakthållas i första hand vid företag med de största förutsättningarna för en rationell drift. En nedskrotning av Oscariaföretagets anläggning är ur denna synpunkt knappast ändamålsenlig. Under alla förhållanden måste klarläggas vilka statliga insatser som erfordras för att säkerställa en inhemsk skoproduktion inom en som realistisk bedömd ram. Den utlovade snabböversynen hösten 1968 av skoindustrins problem är därför i hög grad angelägen. Om nedläggningen likväl blir ett faktum förutsättes att alla åtgärder sätts in för att trygga arbete och utkomst för de berörda anställda.

Med hänvisning till de anförda synpunkterna hemställer jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för industridepartementet få rikta följande frågor:

1. Kan statsrådet upplysa huruvida ägarna av Oscariaföretaget givit några utfästelser om att fortsätta driften vid företaget någon längre tid utöver de av-

Interpellation om upphävande av monopolet för AB Allmänna förlaget och Utbildningsförlaget Liber AB vid framställning av statligt tryck — Interpellation ang. behandlingen av ansökningar om vapenfri värnplikt

talade två åren och tiden fram till och med februari 1971? Har från regeringens sida några försök gjorts att uppnå sådan överenskommelse?

2. Anser statsrådet att utfästelserna om full insyn i företaget från statens sida blivit infriade, och om så inte är fallet vidtogs några åtgärder för att er hålla sådan insyn?

3. Kan statsrådet uttala sig om utsikterna och förutsättningarna för en inhemsk skoindustri, och vilka insatser överväger regeringen för att säkerställa en sådan?

Även denna hemställan bifölles.

Interpellation om upphävande av monopolet för AB Allmänna förlaget och Utbildningsförlaget Liber AB vid framställning av statligt tryck

Herr WIKSTRÖM (fp) erhöll nu ordet och yttrade:

Herr talman! För framställning och utgivning av trycksak som beräknas kosta mer än 1 000 kronor skall statlig myndighet eller annat statligt organ — statsdepartement och affärsdrivande verk undantagna — anlita AB Allmänna förlaget. Befriade från denna skyldighet är vissa statliga myndigheter på utbildningens område, som i stället skall anlita Svenska utbildningsförlaget Liber AB.

För många statliga myndigheter har denna skyldighet lett till en ökning av tryckkostnader med 15—20 procent. Försvarets materielverk konstaterade t. ex. nyligen i en skrivelse till överbefälhavaren, att skyldigheten att anlita Allmänna förlaget medfört en merkostnad för verket på 600 000 kronor. Verket hade nämligen funnit att det kunde få fram sina tryckalster mycket billigare om det, som tidigare varit bruk-

ligt, fick rätt att direkt hos tryckerierna ordna med sina beställningar.

Vid upphandling på andra områden gäller 1952 års upphandlingskungörelse (ändrad senast 1968). Enligt denna skall upphandlingen ske på det för staten förmånligaste sättet. Den ordning som för närvarande gäller för trycksaker står alltså i strid med de principer, som tillämpas vid upphandling på andra områden, och innebär i stället att Allmänna förlagets och Utbildningsförlagets verksamhet subventioneras. Gällande ordning innebär också en allvarlig begränsning vad gäller framställningen av trycksaker. Icke-statliga företag ges ingen möjlighet att på lika villkor konkurrera med det statliga förlaget. Det orimliga i denna ordning har uppmärksammats av industriministern som vid en debatt i Sundsvall den 16 september lovade att upphäva Allmänna förlagets monopolställning.

Med hänvisning till vad som anförts får jag hemställa om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för industridepartementet ställa följande fråga:

Vilka åtgärder avser statsrådet vidtaga för att upphäva AB Allmänna förlagets och Utbildningsförlaget Liber AB:s monopolställning vad avser framställning av statligt tryck?

Det sålunda begärda tillståndet lämnades av kammaren.

Interpellation ang. behandlingen av ansökningar om vapenfri värnplikt

Herr WIKSTRÖM (fp) fick ånyo ordet och anförde:

Herr talman! Behandlingen av ansökningar om vapenfri värnplikt framgår av följande statistiska uppgifter:

Interpellation ang. ersättning vid nedläggning av flottled

År	1967	1968	1969	1.1—30.6 1970
Ansökningar balanserade från föregående år	717	619	1 530	2 241
Under året inkomna	1 112	2 033	2 077	1 150 ca
Under året slutligt avgjorda	1 210	1 122	1 366	774
varav bifall	1 081 (89,3 %)	791 (70,5 %)	715 (52,3 %)	180 (23,2 %)
avslag	100 (8,3 %)	245 (21,9 %)	541 (39,6 %)	512 (66,2 %)
avskrivna	29 (2,4 %)	86 (7,6 %)	110 (8,1 %)	82 (10,6 %)

Den 1. 7. 1970 är balansen, d. v. s. antalet obehandlade ansökningar, hos vapenfrinämnden ca 2 600.

Det synes angeläget att närmare få belyst dels frågan om orsakerna till att antalet obehandlade ansökningar är så högt, dels frågan om skälen till den växande disproportionen mellan antalet ansökningar som inlämnas och det antal som bifalles.

Med hänvisning till detta hemställer jag om kammarens tillstånd att till chefen för försvarsdepartementet få ställa följande frågor:

Vilka är skälen till att antalet obehandlade ansökningar ökat så markant under de senaste åren?

Vilken är bakgrunden till den växande disproportionen mellan det antal ansökningar som göres om vapenfri värnplikt och det antal som bifalles?

Kammaren medgav, att ifrågavarande spørsmål finge framställas.

Interpellation ang. ersättning vid nedläggning av flottled

Ordet lämnades på begäran till herr NILSSON, NILS, (cp), som yttrade:

Herr talman! När flottningen upphör i en flottled uppstår betydande förändringar i drivningsförhållandena för stora delar av de skogsområden varifrån virke genom flottning transporteras vidare till industri.

I första hand uppstår behovet av nya vägar till landsväg eller järnväg i och med övergången från vattenvägstransport till landtransport.

I älvar med befintliga kraftverk innebär upphörande av flottningen och nedläggande av flottleder, att den energikälla som det rinnande vattnet utgör kan disponeras på ett annat sätt än tidigare.

Då regleringsbestämmelserna i allmänhet enbart innehåller föreskrift att de flottande skall erhålla för flottningen erforderligt vatten torde bestämmelserna inte utgöra något formellt hinder för regleringsrättsinnehavaren att kvarhålla och senare använda flottningsvattnet och därmed avsevärt ändra vattenförhållandena under den tid flottningen pågått. Energikällan kan härigenom användas på ett sätt som inte var känt vid den tidpunkt när vattendomstolen dömde i målet.

I vissa fall har, innan flottningen upphört, frivilliga överenskommelser träffats mellan kraftverksintressenter och företrädare för de grupper av skogsägare som berörts av flottningens upphörande. Båda parterna har tillsammans räknat fram nyttan för kraftverksintressenterna av att flottningen ersätts med andra transportsätt, varefter denna vinst fördelats mellan parterna. Ersättningarna till skogsbruket har då i första hand gått till kapitalinvesteringar i vägar. Sådana överenskommelser synes dock med nuvarande lagstiftning förutsätta att uppgörelse kan träffas på frivillig grund.

Ett kvarhållande av vattnet för att erhålla en mera koncentrerad tappning under de mest belastade vintermåna-

Interpellation ang. den nya studieordningen vid universiteten — Interpellation om sekretess vid folk- och bostadsräkningen, m. m

derna medför även en förhöjd vattentemperatur på det under högvintern framrinnande vattnet, vilket i sin tur medför försämrade isar och även lokala olägenheter i form av dimma. Det kan även oförmånligt påverka fisket.

Vattenlagen är föremål för översyn.

Med hänvisning till det anförda hemställer jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för justitiedepartementet få ställa följande fråga:

Kan frågan om rätt för skogsbruket och andra intressen att väcka ersättningsanspråk gentemot kraftverksintressenter vid sådana ändrade förhållanden, som flottledsnedläggelser och därmed förändrad tappning innebär, beräknas ingå i den översyn av vattenlagen som pågår?

På gjord proposition bifölls herr Nils Nilssons berörda hemställan.

Interpellation ang. den nya studieordningen vid universiteten

Herr KAIJSER (m) fick därpå ordet och anförde:

Herr talman! Den nya studieordningen vid universiteten har nu varit i funktion något mer än ett år. Det är en alltför kort tid för att nu kunna göra annat än en preliminär bedömning av den nya ordningens värde. Det har ändå framkommit så pass många uppgifter om svårigheter att fullfölja de uppgjorda studieplanerna att det är önskvärt att redan nu få en redogörelse för de erfarenheter som hittills samlats och uppgift om i vad mån de önskemål beträffande studieresultat etc. som uppställdes vid reformens genomförande kunnat infrias.

Med anledning av det anförda hemställer jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för utbildningsdepartementet framställa följande frågor:

Vill statsrådet lämna en redogörelse

för erfarenheterna av den nya studieordningen vid universiteten, framför allt i vad mån det gäller de uppnådda studieresultatet och möjligheterna att följa den uppgjorda studieplanen?

Har statsrådet observerat de svårigheter att fullfölja studieplanerna som framkommit framför allt inom språkstudierna men även inom andra ämnen? Kan statsrådet ge någon förklaring till att dessa svårigheter uppträtt, och ämnar statsrådet vidtaga några åtgärder med anledning av dem?

Jämväl denna hemställan bifölls.

Interpellation om sekretess vid folk- och bostadsräkningen, m. m.

Ordet gavs nu till herr BRUNDIN (m), som yttrade:

Herr talman! Den kraftiga opinionsstorm som folk- och bostadsräkningen medfört har fäst uppmärksamheten på ett lika allvarligt som överhängande problem, nämligen frågan om skyddet för den personliga integriteten i vårt samhälle. Den påtagligt starka reaktionen ifrån allmänheten vittnar om den oro som folk känner inför ett omfattande — och ofta ganska närgånget — faktainsamlande. Man kan verkligen säga att kritiken och protesterna tytt på osäkerhet och villrådighet men också på ängslan. Vad skall myndigheterna använda uppgifterna till? Vilka garantier finns det för att insamlat faktamaterial inte kommer i orätta händer? Vilken rätt till anonymitet skall medborgarna ha?

Frågorna har varit många. De har klart visat att utvecklingen på detta område av många upplevs som ett allvarligt hot mot privatlivet.

Det är därför också nödvändigt att regeringen i första hand skyndsamt tar upp de problem som mera konkret sammanhänger med den pågående folk- och bostadsräkningen. Men det är också en-

Interpellation om sekretess vid folk- och bostadsräkningen, m. m.

ligt min mening nödvändigt att se dessa frågor i ett vidare perspektiv.

Det har förväntat att regeringen överlåtit frågorna och svaren på det här området åt ett enskilt ämbetsverk och enskilda befattningshavare inom detta. Enligt min mening måste de ansvariga politikerna ta upp dessa frågor och kunna ge allmänheten de svar och garantier som den har rätt att kräva. Det är nödvändigt att regeringen kan ge bestämda utfästelser om en absolut bevarad sekretess av det insamlade materialet. Därvidlag bör regeringen överväga möjligheten att låta utesluta personnumret på magnetbandet.

Men det räcker inte med detta. Vi måste enligt min mening nu ta upp en genomgripande diskussion om hela problemkomplexet hur den enskilda människan skall kunna ges garantier för en bevarad personlig integritet i dataåldern. Den moderna datatekniken och de möjligheter den erbjuder att bygga upp omfattande informationssystem innebär mycket stora problem för framtiden.

Det har i debatten kring dessa frågor — inte minst från regeringens sida — hänvisats till den sittande offentlighets- och sekretesslagstiftningskommittén. Dess uppgift är ju att utreda vilka speciella behov av sekretesskydd som ADB-tekniken för med sig. Det är synnerligen angeläget att så sker. Men är detta tillräckligt? Utredningens uppgift är alltså att bedöma offentligheten och sekretessen av redan insamlat material. Bör vi inte också ta upp den grundläggande principiella frågan om hur pass långtgående registrering av medborgarna vi skall ha? Hur mycket skall myndigheterna ha rätt att veta om oss?

Den tekniska utvecklingen på det här området och uppbyggandet av olika centrala dataregister går så oerhört snabbt att politikerna inte hinner att överblicka konsekvenserna. Vi är i dag i full färd med att bygga upp ett stort antal personregister. Ett centralt personregister som administreras av riks-

skatteverket kommer att inrättas fr. o. m. början av år 1972. Rättsväsendet skall få ett gemensamt informationssystem som bygger på registrering av personuppgifter, brott m. m. Inom statsförvaltningen håller man på att bygga upp ett omfattande personaladministrativt informationssystem o. s. v. Vi vet också att den nya datatekniken ger stora möjligheter till integrering av de olika registren. Genom personnummer eller andra integrationsnycklar kan man länka samman de olika registren och få omfattande informationssystem.

Bör vi inte innan vi går vidare överblicka och diskutera konsekvenserna av dessa informationssystem ur den enskilde individens synpunkt? Låt mig ta ett konkret exempel. Det personaladministrativa informationssystemet (PAI) skall innehålla fakta om alla statsanställda. För varje individ samlas en mängd uppgifter, såsom utbildning, lönegrad, befattning, orsak till frånvaro eller avgång etc. Dessutom kan ingå sådana uppgifter som läkarintyg, resultat av psykologiska test och anlägsprov, interna personbedömningar och betyg. Registren skall utformas så att man snabbt — på några sekunder — kan få fram en totalbild av varje statsanställd person på en TV-skärm.

Det är enligt min mening nödvändigt med allvarliga principiella överväganden om det rimliga i en sådan ingående registrering av enskilda medborgare. Därför bör också frågan tas upp i hela dess vidd — antingen i en särskild utredning eller genom att offentlighets- och sekretesslagstiftningskommittén erhåller sådana tilläggsdirektiv att de nämnda principiella frågorna fattas inom dess kompetensområde.

Åberopande det anförda anhåller jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för justitiedepartementet få ställa följande frågor:

1. Är herr statsrådet beredd att ge allmänheten bestämda garantier för att sekretessen i de lämnade uppgifterna i samband med folk- och bostadsräkning-

Meddelande ang. enkla frågor

en bevaras, exempelvis genom att personnumret avlägsnas från magnetbandet?

2. Är herr statsrådet beredd tillsätta en särskild utredning eller meddela offentlighets- och sekretesslagstiftningskommittén sådana tilläggsdirektiv att frågan om den personliga integriteten och dataregistren tas upp till en allsidig prövning?

På gjord proposition medgav kam-maren, att ifrågakarande spörsmål finge framställas.

Anmälades och bordlades följande motioner:

nr 1250, av herr *Nilsson, Ferdinand*, m. fl., i anledning av det allmänna prisstoppet;

nr 1251, av herr *Eskilsson* och herr *Andersson, Ingvar*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 20, med förslag till jordabalk;

nr 1252, av herr *Eskilsson* och herr *Andersson, Ingvar*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 20, med förslag till jordabalk;

nr 1253, av herr *Hjorth*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 20, med förslag till jordabalk; samt

nr 1254, av herr *Jacobsson, Gösta*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 119, angående riktlinjer för lots- och fyrväsendets organisation och för statliga sjöfartsavgifter.

Meddelande ang. enkla frågor

Meddelades, att jämlikt § 20 i kam-marens ordningsstadga följande enkla frågor framställes, nämligen

den 15 oktober

av herr *Nilsson, Nils*, (cp) till herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartermentet: "Är användandet av växt-gifter för besprutning utefter vägarna och i skogsmarkerna, i den omfattning som nu förekommer, en sådan nödvän-

dighet att vi kan ta risken av att all-varliga skador på människor och djur-liv kan uppkomma?"; ävensom

den 16 oktober

av herr *Helén* (fp) till herr statsrå-det och chefen för finansdepartemen-tet: "Har Statsrådet för avsikt att på något sätt stimulera till ökat privat sparande i samband med utbetalning-en av årets skatteåterbäring?";

av herr *Tistad* (fp) till herr stats-rådet och chefen för finansdeparte-mentet: "När ämnar Statsrådet låta ut-föra den utredning angående hund-skatten, som riksdagen begärde förra hösten?";

av herr *Tistad* (fp) till herr stats-rådet och chefen för socialdeparte-mentet: "Vilka åtgärder ämnar Stats-rådet vidtaga för att skapa ett effekti-vare skydd mot förgiftningsrisker på grund av hög blyhalt i keramikgla-syr?";

av herr *Werner* (vpk) till herr stats-rådet och chefen för socialdeparte-mentet: "Hur bedömer Statsrådet kon-sekvenserna av en försenad utbildning av läkare och vårdpersonal, som kan väntas bli följderna av rubbade tidspla-ner för byggande av undervisnings-sjukhus och institutioner, såsom exem-pelvis Huddinge sjukhus, och ger detta anledning till något initiativ från Stats-rådets sida?"; samt

av herr *Nyman* (fp) till herr stats-rådet och chefen för kommunikations-departementet: "Vilka åtgärder avser Herr Statsrådet vidtaga för ökad an-vändning av säkerhetsbälten vid bil-färd? När kan dessa åtgärder i så fall väntas?";

Kammarens sammanträde avslutades kl. 11.14.

In fidem

K.-G. Lindelöw

/Solveig Gemert

Lördagen den 17 oktober

Kammaren sammanträdde kl. 14.00; och dess förhandlingar leddes av herr andre vice talmannen.

Föredrogs och hänvisades till lagutskott Kungl. Maj:ts proposition nr 136, med förslag till ackordslag m. m.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 138, med förslag till förordning om ändring i förordningen (1922:260) om automobilskatt.

Föredrogs och hänvisades till lagutskott Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 139, med förslag till lag om ändring i lagen (1902:71 s. 1) innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar; och

nr 140, med förslag till lag om ändring i lagen (1965:94) om polisregister m. m.

Föredrogs och hänvisades till bankoutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 141, med förslag till lag om ändring i lagen (1955:183) om bankrörelse.

Föredrogs och hänvisades till lagutskott Kungl. Maj:ts proposition nr 142, med förslag till förmånsrättslag, m. m.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 143, angående reviderade tim- och kursplaner för de tvååriga ekonomiska, sociala och tekniska linjerna i gymnasieskolan.

Föredrogs och hänvisades till lagutskott Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 145, med förslag till lag om införande av nya jordabalken, m. m.; och

nr 146, med förslag till lag om ändring i lagen (1907:36 s. 1) om nyttjanderätt till fast egendom, m. m.

Föredrogs och hänvisades till bankoutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 151, angående begränsad förtidsinlösen av vissa av svenska statens obligationslån.

Vid föredragning av Kungl. Maj:ts proposition nr 156, med förslag till förordning om ändring i förordningen (1968:419) om allmän arbetsgivaravgift, m. m., hänvisades propositionen, såvitt den gällde förslagen till lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring, lag om ändring i förordningen (1959:555) angående redares avgifter i vissa fall enligt lagen om allmän försäkring och lag om ändring i lagen (1970:165) om ändring i lagen (1962:398) om finansiering av folkpensioneringen, till lagutskott samt i övrigt till bevillningsutskottet.

Föredrogs och hänvisades till bankoutskottet skrivelse från styrelsen för riksdagens förvaltningskontor angående anslag på tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1970/71 till Den inre riksdagsförvaltningen: Kostnader för provisoriska lokaler.

Föredrogs och hänvisades motionen nr 1250 till bevillningsutskottet,

motionerna nr 1251—1253 till lagutskott och

motionen nr 1254 till statsutskottet.

Upplästes och lades till handlingarna följande till kammaren inkomna

Protokoll, hållet vid sammanträde med herr talmannen och herrar vice talmän i riksdagens första kammare samt de ledamöter, som blivit utsedda att jämte dem tillsätta tjänstemän hos kammaren, samt kammarens sekreterare, den 16 oktober 1970.

§ 1

Förordnades stenograferna fru Eva Klang och fru Mary Malm att fr. o. m. den 16 oktober tills vidare under år 1970 uppehålla var sin hälft av en vakant arvodestjänst som stenograf i A 21 mot arvode om 1 565 kronor per månad.

§ 2

Beviljades heltidsanställda stenografen fröken Vera Jansson fortsatt ledighet för sjukdom under tiden 16 oktober—31 december 1970. Ledigheten skulle omfatta 1/4 av tjänstgöringstiden och även avse viss begränsning av stenograferingstjänstgöringen. Ersättare skulle vid behov anställas mot timarvode.

§ 3

Beviljades heltidsanställda stenografen Bertil Svahnström på egen begäran partiell tjänstledighet för enskilda angelägenheter under tiden 16 oktober—30 november 1970, med avdrag motsvarande 22,5 procent av lönen.

§ 4

Beviljades maskinskrivaren vid snabbprotokollet fru Dagmar Öhlund ledighet för sjukdom under tiden 16 oktober t. o. m. höstsessionens slut 1970 och anställdes som ersättare fru Margareta Berglund-Bossner med arvode enligt avtal.

År och dag som ovan

K.-G. Lindelöw

Anmäldes och bordlades följande motioner:

nr 1255, av herr *Alexanderson m. fl.*,
nr 1256, av herr *Larsson, Thorsten*,
och herr *Eriksson, Olle*,
nr 1257, av herr *Larsson, Thorsten*,
och herr *Eriksson, Olle*,
nr 1258, av herr *Skårman*, samt
nr 1259, av herr *Svenungsson*,
i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 20, med förslag till jordabalk; ävensom

nr 1260, av herr *Lindblad*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 96, angående vissa organisationsfrågor rörande försvaret;

nr 1261, av herr *Lindblad*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 97, angående nytt planerings- och budgeteringssystem för försvaret;

nr 1262, av herr *Hansson*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 99, med förslag till lag om förenklad aktiehantering, m. m.;

nr 1263, av fröken *Ranmark m. fl.*, i anledning av skrivelse från Nordiska rådets svenska delegation med överlämnande av berättelse för rådets adertonde session;

nr 1264, av fru *Segerstedt Wiberg*, i anledning av skrivelse från Nordiska rådets svenska delegation med överlämnande av berättelse för rådets adertonde session; samt

nr 1265, av fru *Segerstedt Wiberg* och herr *Tistad*, i anledning av skrivelse från Nordiska rådets svenska delegation med överlämnande av berättelse för rådets adertonde session.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 14.05.

In fidem

K.-G. Lindelöw

/Solweig Gemert

Tisdagen den 20 oktober

Kammaren sammanträdde kl. 16.00; och dess förhandlingar leddes av herr förste vice talmannen.

Upplästes följande till kammaren inkomna ansökning:

Till riksdagens första kammare

Härmed anhåller jag om ledighet från riksdagsarbetet den 24—den 31 oktober samt den 3—den 5 november 1970 på grund av utländska tjänsteresor.

Stockholm den 19 oktober 1970

Krister Wickman

Den begärda ledigheten beviljades.

Föredrogos och hänvisades motionerna nr 1255—1259 till lagutskott, motionerna nr 1260 och 1261 till statsutskottet, motionen nr 1262 till lagutskott, motionerna nr 1263 och 1264 till statsutskottet samt motionen nr 1265 till jordbruksutskottet.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 16.02.

In fidem

K.-G. Lindelöw

/Solveig Gemert